

مینیاتور

ترجمهٔ زبان هنرمند

فرشته آذربانی رودسری

در قلمرو هنر نقاشی ایران، شیوه‌های متعدد و گوناگونی به چشم می‌خورد. از جمله: شمایل‌سازی، هنر قهوه‌خانه و نگارگری که در گذشته میان هنرشناسان فن‌چهره‌سازی و نقاشی شیوهٔ ایرانی و به‌طور کلی این دسته از هنرها به نام مینیاتور شناخته می‌شد و ناگزیر برای آن که سهولتی در امر انتقال مفهوم ایجاد شود، اغلب این نوع نقاشی بدین نام خوانده می‌شد. معمولاً پنداشته‌اند که از واژهٔ مینیوم ((minimum به معنی خرد و ریز مشتق شده و عده‌ای بر این امر متفق‌القول بودند که از واژهٔ مینیوم (minium) که معنی آن رنگ قرمز خاصی را معرفی می‌نماید گرفته شده زیرا در آغاز، کتاب‌ها را با رنگی که آمیخته از سنگرف و مینیوم بوده زینت می‌کردند، سپس کلمه مینیاتور به‌طور کلی برای همه انواع نقاشی کتاب‌ها متداول گردید.

دارای ضخامت و نازکی هستند. استفاده از خط آن هم به گونه‌ای بسیار استادانه و اعجاب انگیز در هنر نگارگری بخش عمده‌ای از ساختار تصویر را بر عهده دارد. خطوطی که هم، مرز شکل را تعیین می‌کند و هم، نقش سایه روشن را در ذهن بیننده تداعی می‌سازد. کسی که بتواند با قلم مویی بسیار ظریف خطوطی چنان پر قدرت و شگرف ایجاد کند در طی مرور زمان روح خود را با ممارست و پافشاری به قدرتی فزاینده و با صبر و شکیبایی تبدیل می‌کند. در عرصه هنر نگارگری استفاده از خطوط پر صلابت و در عین حال لطیف و ظریف، همیشه به چشم می‌خورد. اما به جرأت می‌توان گفت که تاکنون کمتر کسی در زمینه قدرت خط، قلم را به رشته تحریر در آورده است. کسانی که به این امر اعتراضی وارد می‌دانند بهتر آن است که قلم مویی با چنان ظرافت را برداشته

از آنجا که اهل فن برای این هنر اصیل و کهن به دنبال نامی در خور و بایسته و کاملاً ایرانی بودند، از واژه نگارگری که واژه کاملاً پارسی است استفاده کردند که از واژه نگاره گرفته شده و آن نیز از واژه انگاره پهلوی گرفته شده که به معنای صورت خیال و پندار است. بنابراین نگارگر، تصویرگر پندار و خیال خود از جهان پیرامون بوده و قصد او طبیعت سازی صرف نمی‌باشد.

نگارگری هنری است علمی، خیالی، زیبا، ظریف، لطیف و جذاب. اساس نگارگری ایران از روی قواعد و اصول خلقت که اساس هر موجودی را تشکیل می‌دهد گرفته شده است. بنابراین نگارگر هر نقشی را که رسم می‌کند از روی علم به آن نقش یا شیئی است نه برداشت ظاهر آن. پس علم و تخیل است که اساس نگارگری را می‌سازد نه قانون نظر از روی طبیعت. نگارگری ایرانی به نمود اشیا کاری ندارد. او پیرو علم به قانون اشیا است. ماشینی که از نزدیک مشاهده می‌کنیم به همان اندازه صحیح و اصلیش می‌بینیم ولی هر چه این ماشین از ما دورتر شود کوچکتر از اندازه واقعی خود بنظر می‌آید. این قاعده در قانون مناظر و مرایا و تأثیر شعاع نور چشم است نه در قانون علم و خیال. در نگارگری به شیوه‌های اصیل تر به واسطه آن که قانون مناظر و مرایا نبود، از کوچک شدن اشیا دور نسبت به اشیا نزدیک پرهیز شده است. چون نگارگر هر شیئی را از خیال و علم به آن شیئی می‌سازد و برای علم و خیال هم مناظر و مرایایی نیست، در تخیل، هر جسمی در دور و نزدیک به همان اندازه اصلی خودش مجسم می‌شود.

دیگر این که نگارگر، شکل و ترکیب هر موجودی را با خطوط نشان می‌دهد نه با سایه روشن. این خطوط

گاه ریزه پردازی های یک اثر ، چنان ظریف و زیبا انجام می گیرد که ناگزیر مدت های طولانی زمان را به خود اختصاص می دهد . در این هنگام هنرمند ، با صبر و شکیبایی ، استقامت و بردباری را همزمان با تصاویر به بیننده القا می کند. در دوره ای که شتاب و عجله با زندگی انسان مدرن عجین شده، این هنر با آرامشی که در رنگ ها و حرکتی که در خطوط منحنی ، موج وار در سطح کار به گردش در می آید و مفهوم دلنشینی که از متن زندگی انسان برمی خیزد و با ایده آل های زیبا و شیرین هماهنگ شده روی کار می نشیند ، همه و همه اثری می آفریند که چشم هر بیننده را از هر نژاد و هر زبان به خود خیره می سازد . افتخار بزرگی که این هنر را شاخص می سازد ، ارتباط مستقیم و نزدیک اثر و هنرمند با مخاطب خود از هر گروه سنی و هر اندیشه و سطح سواد و تحصیلات است.

"در واقع تصویر خلق شده، ترجمه زبان هنرمند است."

تمامی تصاویر این مقاله اثر نویسنده آن می باشد.

و خود امتحان نمایند. در طول مدتی که هنرجو قلم به دست می گیرد تا راز و رمز معنای خطوط و نقش بارز آن را در تصویرسازی تجربه کند تا به مرحله استادی برسد ، سالیان سال زمان را خواسته و یا ناخواسته طی می کند . چرا که اهل فن براین امر واقفند که این دسته از هنرمندان ایران راهی بس طولانی با فراز و فرودهایی گاه شیرین و گاه تلخ را طی می کنند تا کودک خیال و اندیشه و عشق و حقیقت را به جوانی برومند و استوار تبدیل سازند . مراحلی که هنرمند در طول این مسیر تجربه می کند و هم چنین ارتباط تنگاتنگ او با متون ادب پارسی ، اشعار بی نظیری که بر گرفته از اندیشه های نغز و دلنشین شعرای ایران است، و هم چنین ارتباط نزدیک با کتاب آسمانی و مقدس قرآن و نیز مصورسازی صحنه های جنگ ستیز شاهنامه و تصویرگری اشعار خیام و سعدی که امری بس سنگین و گاه سخت و رنج افزاست نیاز به مطالعه و سیر در عرفان و معرفت و شناخت انسان و انسانیت و نقش او در عالم وجود و وابستگی و عشق به آفریننده کائنات و هر آنچه در اوست دارد . همه این ها راهی طولانی و سخت درپیش روی طالبین اهل نگارگری قرار می دهد . هنرمند نگارگر با علم و ایمان به این مسئله که این مسیر نیاز به سالیان سال کار بی وقفه برای به ظهور رسانیدن اندیشه های بکر و ناب دارد ، قدم در راه می گذارد . در این راستا شناخت و تجربه ساختار و تأثیر رنگ هایی که گاه به صورت هماهنگ (هارمونی) و گاه به صورت متضاد (کنتراست) در کنار یکدیگر قرار می گیرند تبدیل به ابزاری می شود که هنرمند بتواند اندیشه و افکار خود را در قالب اشکال و مفاهیم آن به تصویر بکشد .